

Joker – 3 stjerner til en film, der ikke spiller med åbne kort

af **Frederik Bojer Bové**

Publiceret 04/10/2019 i Film/Kultur

FILM // ANMELDELSE – Todd Phillips’ ‘Joker’ har vundet Guldløven i Venedig og vakt både jubel og forfærdelse hos et meget delt publikum. Det er en teknisk triumf med en af årets bedste skuespillerpræstationer. Men det er også en manipulerende film, der forholder publikum essentiel information, hvilket gør det nærmest umuligt at diskutere dens sociale pointer, siger Frederik Bojer Bové.

Der er tydeligvis en slags genrehierarki i moderne film. Todd Phillips’ *Joker* er flere gange blevet hyldet for at forny superheltegenren ved at omforme den til en typisk halvfyrdser-‘New Hollywood’- film a la Scorseses *Taxi Driver* eller *The King of Comedy*.

Men man kunne jo reelt set lige så godt vende det om og kalde New Hollywood for en genre i sig selv, og se filmen som en variation over halvfyrdserfilmen, men denne gang med en superskurk i hovedrollen.

Hvordan virker det – er det en fornuftig måde at bruge genren på?

Helt ærligt, det er mere som en reformulering og variation over halvfyrdsernes frustrerede og hypermaskuline filmkunst, at *Joker* er interessant. På godt og ondt. Den har ladet sig inspirere af den

moderne verdens antielitære protester, og kipper med flaget til både Occupy-agtige protester og politivold på en måde, man ikke gjorde i halvfjerdsene. Men den hjemsøges også af en moderne kynisme, der får den til mest at kunne bruges som portræt af kunstens ubehjælpssomhed anno 2019, snarere end nogen som helst form for samfundsportræt.

Fantastiske Phoenix

Plottet i *Joker* er vitterlig som en kombination af de førnævnte to Scorsese-film med Alan Moores nyklassiske Batman-historie *The Killing Joke* fra 1988. Som hos Moore følger vi en håbefuldstandup'er, der får et sammenbrud, fordi for mange ting går ham imod. Hos Moore handlede det om én enkelt kosmisk dårlig dag, der fik facaden til at krakelere.

I *Joker* er det samfundet, der er brudt ned, så stakkels Arthur Fleck udsættes for ubehagelige oplevelser dag ud og dag ind. Og som i *The King of Comedy* fokuserer han på en *late night comedy*-vært, her spillet af Robert de Niro, der spillede stalkeren hos Scorsese overfor Jerry Lewis.

JOKER - Final Trailer (DK)

Æstetikken er også overordentlig inspireret af New Hollywood, men her dog med en god del modernitet indover. Det fordærvede New York – undskyld, 'Gotham' – er genskabt med en eminent sans for detaljen og fremstår som en næsten lige så fascinerende fantasy-verden som *Black Panthers* Wakanda eller *Aquamans* Atlantis. Men kamera og klipning er mere mobilt og flydende, rolige steadycam-bevægelser og elliptisk klipning, med god plads til diverse montagesekvenser, hvor Joaquin Phoenix kan slå sig løs og bruge hele kroppen på at vise sine psykoser via moderne dans.

De scener kombinerer filmens ubetinget to største aktiver, Hildur Guðnadóttirs fremragende soundtrack, endnu bedre end hendes

ligeledes fantastiske soundtrack til *Chernobyl*, og så Phoenix. Det er ikke, fordi det er så vanvittig overraskende, at en skuespiller giver den gas med at portrættere en fiktiv sindslidelse, men Phoenix' præstation er så kontrolleret, så fysisk, så præcis, at han fortjener alle roser og alle priser.

Alene på grund af de to er filmen billetprisen værd.

Ellipsen

Der er dog også visse æstetiske valg, som irriterer. Jeg burde egentlig sige noget om filmens sociale og politiske indhold, men det nægter jeg ganske enkelt at gøre. Den elliptiske klipning betyder nemlig, at det er umuligt at vide, hvad det egentlig er, der sker. I en helt central scene klippes der væk, før vi finder ud af, hvad der sker, og det er derfor ganske enkelt umuligt at sige noget kvalificeret om, hvem Arthur Fleck egentlig er, og hvad han gør.

“

Jeg har en formulering, jeg plejer at bruge i de tilfælde: Ethvert spørgsmål er svært for den, der er dum nok

Joker har vakt vild debat om indhold og budskab, men det er helt ærligt ikke, fordi den er en speciel dybsindig film. Den er ikke provokerende, den er ikke farlig. Reaktionerne kan spænde fra, at folk mener, det er et indfølt menneskeligt portræt af en outsider, der tager hævn, til at det er en farlig glorificering af en voldsmand, fordi filmen ganske enkelt er begge ting på samme tid. Og ingen af tingene.

Der er en antydning voldshandling, som vi ikke aner om sker eller ej, og Arthur Fleck er derfor helt enkelt både farligt voldelig og ikke farligt voldelig – samtidig. Det er absurd at diskutere yderligere, for filmen spiller ikke med åbne kort.

Jeg har en formulering, jeg plejer at bruge i de tilfælde: Ethvert spørgsmål er svært for den, der er dum nok. Oversat til *Joker*, er det

klart, at der opstår enorm debat om den slags film, når man ikke kan blive enige om det mest grundlæggende: dens indhold.

Det er et forbløffende kynisk valg, som underminerer filmen, men jeg må indrømme, at jeg også er en smule imponeret over, hvor ekstremt sikkert, det valg er eksekveret.

Balancen

Og den balance går virkelig igen i mange af filmens andre detaljer, hvor det aldrig er tydeligt præcist, hvem filmen langer ud efter. Tag f.eks. Thomas Wayne, far til Bruce Wayne, og filmens helt store røvhul. På den ene side er han en rig mand, der uden nogen politiske kompetencer mener, han skal redde hele verden – en klar kopi af Donald Trump.

På den anden side udtaler han provokerende, at de fattige er nogle 'klovne', en klar pendant til Hillary Clintons udtalelse om 'deplorables'. Så er det en venstre- eller højrefløjskritik? Det er ikke rigtig nogen af delene, snarere bare en kritik for at kritisere. Fordi den slags skal en moderne art-blockbuster have.

Nu lyder jeg nok endnu mere kynisk, men det er vitterlig et skridt i en fascinerende retning.

Sammenlign med halvfjerdsruderne, ikke så meget Scorseses mesterværker, men mainstream-film som f.eks. *Dirty Harry*-filmene, der også handlede om at rydde op i dekadente storbyverdener. Her var der ikke nogen tvivl, her havde Clint Eastwood ret, og alle andre tog fejl. Og det værste ved det var ikke, at Harry var ekstremt højreorienteret, nej, det er selve det, at filmen ophøjer helten til

Joker forsøger at skabe en situation, hvor man kan se det fra begge sider, og det er værd at hylde.

“

Jeg kan ikke leve mig ind i debatterne, som *Joker* antyder og behandler, jeg kan kun se den manipulative måde, den forholder os essentiel information for at tage de debatter

Men. Filmen gør det på en måde, hvor den spænder ben for sig selv. Og det er faktisk ikke vanvittig svært at gøre – se på førnævnte film som *Black Panther* eller *Wonder Woman*, hvor skurken egentlig lader til at have ganske meget ret i det, han laver, hvormed heltens alvidenhed undermineres på fascinerende vis.

Og så er vi tilbage ved genrehierarkiet, for jeg er ikke enig i idéen om, at *Joker* er en eller anden form for nybrud i forhold til superheltefilmen. Tværtom bygger den videre på den uro, som findes i de kontemporære *blockbusters* fra begge store studier, og at den gør det i en realistisk ramme giver ikke mange pluspoints i min bog; men som videreudvikling af halvfjerdsfilmen er den ret fascinerende.

Jeg kommer imidlertid ikke udenom at mene, at den fejler som seriøs film. Den famøse scene, der klippes i smadder, koster i sig selv en fjerde stjerne.

Jeg kan ikke leve mig ind i debatterne, som *Joker* antyder og behandler, jeg kan kun se den manipulerende måde, den forholder os essentiel information for at tage de debatter. Det ironiske er, at den manipulerende stil med sikkerhed gør filmen mere provokerende, den får de to sider til at grave grøfter og råbe ad hinanden, hvilket i sidste ende nok skal få filmen til at sælge billetter.

Men det med at fokusere på at sælge billetter frem for at være tro overfor sit indhold, er det ikke netop problemet ved blockbuster-stilen?

FACEBOOK

TWITTER

LINKEDIN

PINTEREST

TAGS:

BLOCKBUSTER

DC

DIRTY HARRY

JOKER

MARTIN SCORSESE

NEW HOLLYWOOD

ROBERT DE NIRO

SUPERHELTE

TODD PHILLIPS

DU KAN MÅSKE OGSÅ VÆRE INTERESSERET I FØLGENDE:

Jessica Jones:
Psykologisk
superhelte-drama
med kvindeligt
udgangspunkt

Kino & Kaffe: Gud Tro og tavshed
er en sommerfugl i
et
edderkoppespind

FREDERIK BOJER BOVÉ

SENESTE ARTIKLER

Frederik Bojer Bové (født 1.12 1986) er cand.mag. i Moderne Kultur og Kulturformidling og BA i Historie. Han blogger om film på kronoper.dk, er dansk redaktør på tidsskriftet Cinema Scandinavia og har været programlægger på Copenhagen Architecture Festival.